

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

XERACO

LA SAFOR

ACADÉ
MIAVA
LENCI
ANADE
LALLE
NGUA

AJUNTAMENT
DE XERACO

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL
Josep-Ramon Millet i Pons

TEXT
Jesús E. Alonso López

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Xeraco, 63

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Xeraco i del CEIC Alfons el Vell

ISBN: 84-482-3974-1
Depòsit legal: V-535-2005
Impressió: Gràfiques Vimar, SL

XERACO

El terme municipal té una extensió de 20,2 km². Consta de dos nuclis de població diferenciats: poble i platja, amb la qual es posa en contacte amb el Mediterrani, mentre que en la seua banda oest queda tancat a l'interior per una barrera muntanyosa que té especial interès perquè es troba en la zona d'unió de les serralades Ibèrica i Bètica; corona esta zona el Mondúber, amb 841 metres d'altura.

Els testimonis més antics de presència humana es troben en la cova del Vell, del paleolític inferior, i en el poblat de la Barcella, de l'edat del bronze.

Ha sigut un poble on convixeren durant molts anys musulmans i cristians. Entre finals del segle XII i principis del XIII, en època de la València musulmana, el castell de Bairén pertanyia a la demarcació de Dènia; el senyor del castell atorgà unes terres a un dels seus cavallers, *Avecendrell*, el qual les va convertir en l'alqueria anomenada Xeraco. Ja en el *Llibre del Repartiment*, després de la conquesta cristiana, Xeraco apareix l'any 1248 com una alqueria musulmana que passa de les mans d'Avencendrell a les d'Arnau de Busquet.

A partir del 1373, la vila de Gandia ordena el cobrament de l'impost del morabatí als veïns de Xeraco. Este fet fa sorgir diferències amb els abats del monestir de Valldigna i, per tal se solucionar el conflicte, l'any 1388 es fa el primer amollonament a Xeraco i se separa Bairén de Santa Maria de Valldigna. L'any 1479, en temps del rei Joan II, l'alqueria de Xeraco es converteix en senyoriu en ser nomenat primer senyor de Xeraco en Bernat d'Almúnia. L'any 1550, el tercer senyor de Xeraco, Joan d'Almúnia, la ven a Francesc de Borja. Va dependre eclesiàsticament de Gandia fins que el 1535 es va erigir en rectoria de moriscs i es va unir a la de Xeresa. Probablement durant esta mitat del segle XVI es va construir la torre de guaita que hi ha vora el riu per a vigilar els vaixells enemics que s'aproximaven a la costa i també com a element de refugi i defensa enfront d'un possible atac de pirates berberescos.

El 1606, amb motiu de l'expulsió dels moriscs, es va ordenar la destrucció de la mesquita de l'alqueria de Xeraco, convertida en ermita, i es va construir una església que donara cabuda als nous cristians conversos. En este moment tenia 42 famílies, i després la recuperació demogràfica fou lenta. Durant este últim segle, la dinàmica econòmica i demogràfica ha sigut molt positiva, afavorida per una agricultura intensiva i comercial. Atés que no hi arribava l'aigua del riu, ha sigut tradicional el reg amb sénies, però la transformació de les marjals i els pous va obrir unes perspectives que abans no tenia, a les quals es va afegir la fama dels seus productes primerencs i les bones comunicacions. Altrament, la franja costanera s'ha revalorat molt.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

Alt de l'Escudella
Clot de Colom
Clot de la Penya Negra
el Penyó
Massís del Mondúber
Penya Negra
Penyal de Ferragut
Piló de Don Carlos

Pla de la Bassa del Xarco
Pla de les Foies
Pla de les Palmeres
Pla del Campillo
Platja de Xeraco
Puntal dels Cocons
Serreta de la Barcella
Tossal Redó

Hidrografia natural

Barranc de la Font dels Malladars
Barranc de la Mina d'Or
Barranc de la Rondonera
Barranc de la Ruta
Barranc de la Serra
Barranc de les Fonts
Barranc dels Morts

Font de l'Albarzer
Font de l'Escudella
Font de l'Ull
Font del Xopet
Font dels Malladars
Riu Vaca (o de Xeraco)

Hidrografia artificial

Séquia de l'Auir
Séquia del Bovar

Séquia Travessera

Altres llocs d'interés

Àrea de Servei de la Safor
Caserna dels Carabiners
Cementeri
Estació de Xeraco
Instal·lacions esportives
Institut

Molló dels Quatre Termes
Polígon industrial
Repetidor de TV
Torre de Xeraco
Vivers de les Marjals

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa de la Roqueta
Urb. Platja de Xeraco

Xeraco

Partides i paratges

Cap de Terme
el Bancal
el Calamau
el Canyar
el Gorg
el Pi Sec
el Portugués
el Racó de Ferragut
el Racó d'Ullalot
el Sester
els Borrns
els Covatxons
els Fondos
la Barcella

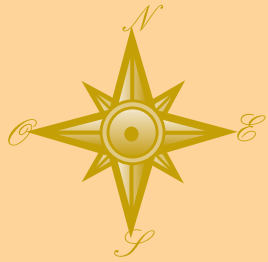
la Calçada
la Font de l'Ull
la Gola
la Malladeta Fonda
la Randonera
la Randonera
la Roqueta
les Comes
les Marines
les Marjals
les Tornes
Vinyoles
Vora Riu

Vies de comunicació

Camí de l'Ombria del Mondúber
Camí de la Gola
Camí de la Mar
Camí de la Mota
Camí de la Randonera
Camí de la Séquia Travessera
Camí de les Foies
Camí de les Marjals
Camí de Tavernes
Camí de Xeresa
Camí del Bancal

Camí del Cementeri
Camí del Mig
Camí del Racó de Ferragut
Camí del Teular
Camí dels Fondos
Camí dels Xops
Camí Real de Cullera
Carretera Vella
el Caminàs
Ferrocarril València-Gandia

Elements físics i altres llocs d'interés

TERME DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA

TERME DE BENIFAIRO DE LA VALLDIGNA

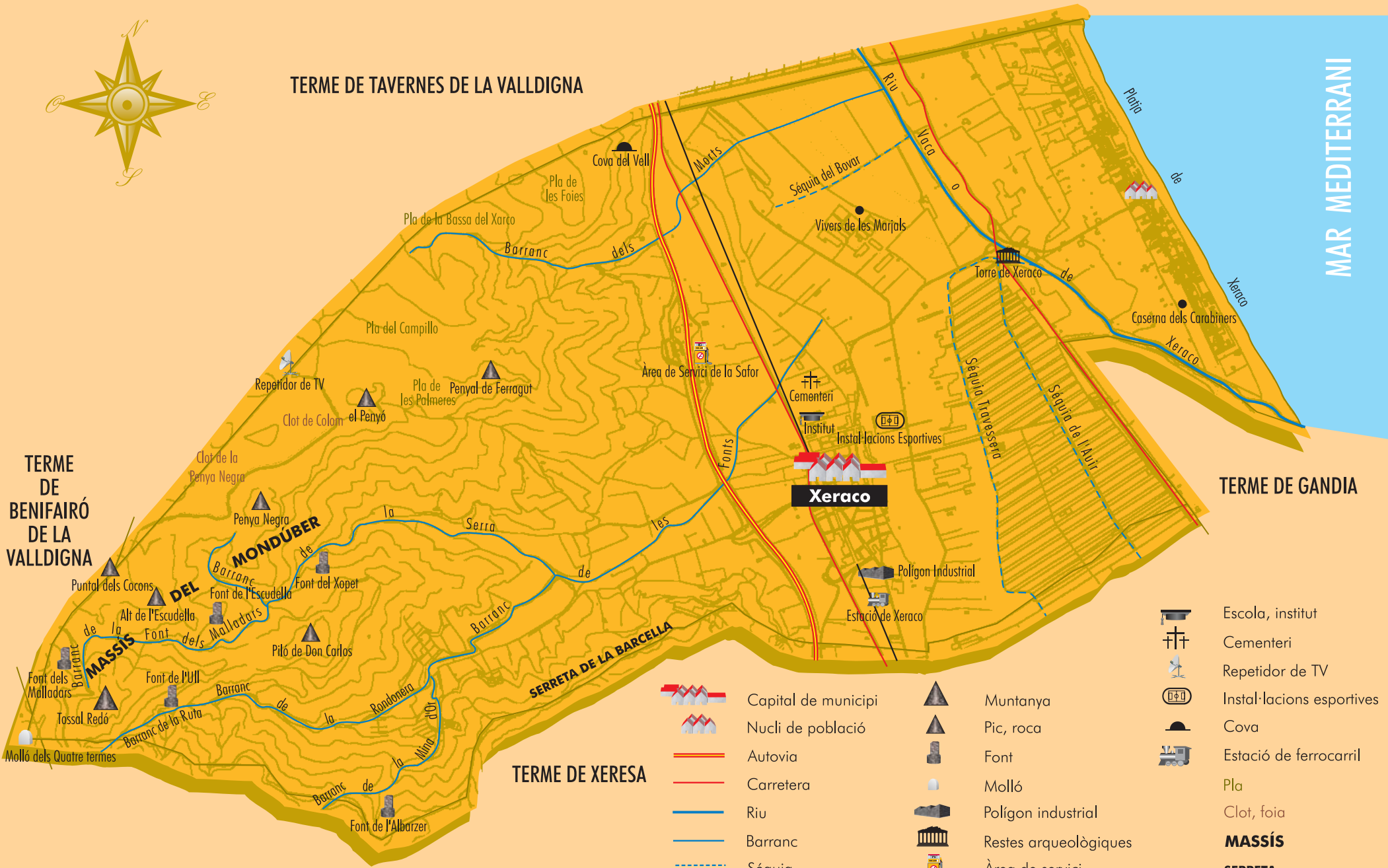
TERME DE SIMAT DE LA VALLDIGNA

TERME DE GANDIA

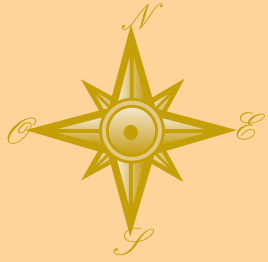
TERME DE XERESA

MAR MEDITERRANI

	Capital de municipi		Muntanya		Repetidor de TV
	Nucli de població		Pic, roca		Instal·lacions esportives
	Autovia		Font		Cova
	Carretera		Molló		Estació de ferrocarril
	Riu		Polígon industrial		Pla
	Barranc		Restes arqueològiques		Clot, foia
	Sèquia		Àrea de servei		MASSÍS
					SERRETA

Presència humana

TERME DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA

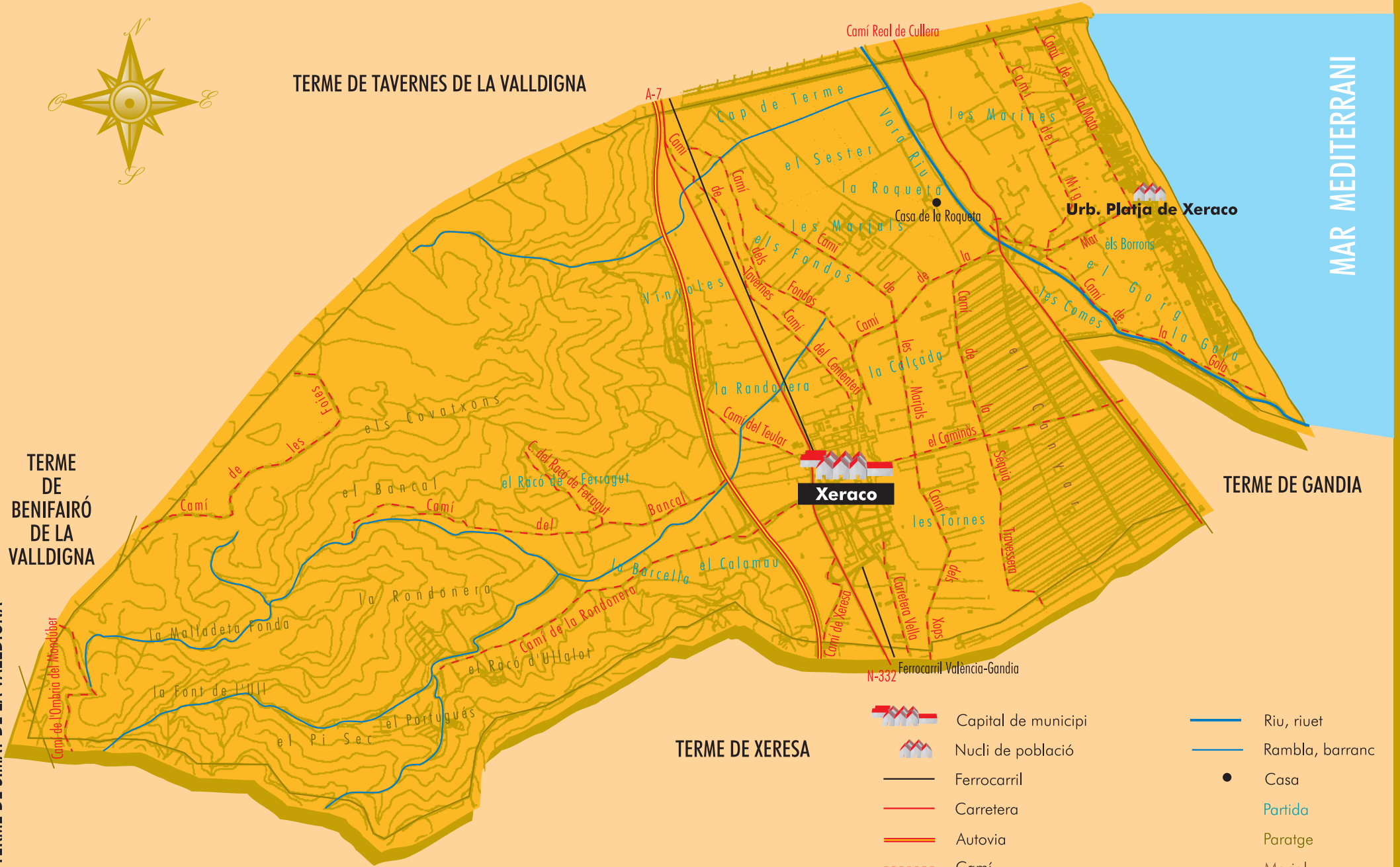
TERME DE BENIFAIRÓ DE LA VALLDIGNA

TERME DE SIMAT DE LA VALLDIGNA

TERME DE GANDIA

TERME DE XERESA

MAR MEDITERRANI

- Capital de municipi
- Nucli de població
- Ferrocarril
- Carretera
- Autovia
- Camí

- Riu, riuet
- Rambla, barranc
- Casa
- Partida
- Paratge
- Marjal